

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

підготовки бакалаврів

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Європейські філософські студії і креативні індустрії

спеціальності 033 Філософія

галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Чайка Ірина Юріївна, д.філос.н., доц., проф. кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри філософії, ПУ та СР

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

Протокол № _____ від “___” _____ 2024 р.
Завідувач кафедри філософії, ПУ та СР

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

Е-mail: thcokur2004@ukr.net

Телефон: 067 614 71 20

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення); Telegram за номером 067 614 71 20

Кафедра: філософії, публічного управління та соціальної роботи, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Антична філософія» є ознайомлення студентів з сукупністю вчень та поглядів представників античної філософської традиції, їх фундаментальними положеннями, сприяння засвоєнню сутності античних філософських концепцій та проблем античної філософії, основних понять та категорій античної філософії.

Курс є необхідною складовою вивчення комплексу гуманітарних дисциплін, що включені до програми підготовки бакалаврів із зазначеної спеціальності. Вивчення дисципліни є важливим з огляду на її значення для формування культури наукового пошуку майбутніх філософів-дослідників з огляду на суттєве значення античної філософії в якості джерела базових ідей, що отримували специфічне тлумачення на різних етапах розвитку філософської та наукової думки, методологічної підстави формування сучасних філософських парадигм. Наявність у майбутніх філософів знань щодо історії розвитку філософської думки в епоху Античності забезпечить більшу ефективність їхньої діяльності, яка буде пов'язана із здійсненням філософських досліджень в галузі соціальної філософії, філософії науки, філософії освіти.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Філософія Середньовіччя та доби Відродження», «Філософія європейської політичної свідомості», «Рефлексивні студії європейських ціннісних систем», «Філософська антропологія».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість годин	150	
Лекційні заняття	20 год.	
Семінарські заняття	20 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	110 год.	
Консультації	Розклад розміщення консультацій: https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=37047&lang=ukr&news_code=chajka---rina-yuriyivna Кількість: 2 год. особисті – субота, з 9:00 до 11:30, IV корпус, ауд. 315; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: thcokur2004@ukr.net	
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. РН1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.	Опрацювання першоджерел; опитування на практичних заняттях; тестування в системі Moodle; написання есе; завдання на порівняльний аналіз
СК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.	Відповіді на практичних заняттях Підготовка індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру.
СК 15. Розуміння особливостей європейської філософії, її інтелектуального і соціокультурного призначення, місця в інституційному дизайні інноваційно-креативного простору країн ЄС. РН3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика античної філософії

Становлення та розвиток філософії в античному світі

Культурно-історичний простір розвитку античної цивілізації. Феномен полісу та його значення у античній історії. Антична демократія. Особливості духовного та релігійного життя у Стародавній Греції. Грецька міфологія як духовний феномен.

Гомер: космогонія та теогонія. Соціоантропоморфізм. Проблема долі.

Гесіод. Поема «Теогонія», «Праці та дні». Етичний елемент у творах Гесіода. Значення епічної поезії як перед філософії.

Орфізм. Міфічна концепція творення світу. Філософські рефлексії орфістів.

«Сім мудреців». Феномен мудрості і його змістовні рамки. Гноми мудреців. Етико-філософські рефлексії.

Змістовий модуль 2. Натурфілософський етап розвитку античної філософії

Рання класична натурфілософія

Критика антропоморфізму міфології. Діалектика п'яти елементів. Мілетська школа. Фалес, Анаксимандр, Анаксимен. Злиття понятійних і фізичних характеристик в уявленні про першооснову. Перші космологічні системи античності.

Основні тенденції ранньої класики. Числова філософія Піфагора і піфагорійців. Піфагорійський союз як прототип філософського співтовариства в античності. Вчення про число як синтез граничного і безмежного. Числові категорії. Космос як математична пропорція і гармонія.

Елейська школа. Розсудлива діалектика Ксенофана. Вчення про єдине бога-буття. Дорога істини і дорога думки в поемі Парменіда «Про природу». Критика натурфілософії і концептуалізація поняття буття. Сили любові як основа єдності космосу. Розділення мислення і відчуття. Апорії Зенона. Зародження філософської аргументації.

Діалектика єдиного і становлення в ученні Геракліта. Філософсько-міфологічні образи поеми «Про природу». Єдність вогню, логосу, часу і закону. Логос як космічний розум, світовий порядок і критерій істини. Передумови вчення про людину і суспільство. Передумови вчення про людину і суспільство.

Диференціація першооснови в Емпедокла. Діалектика Любові і Ворожнечі. Космос як божественна сфера і етапи його становлення. Походження живих істот.

Атомістика Левкіппа і Демокріта. Онтологічний індивідуалізм, єдність макро і мікрокосму. Основні властивості атомів. Діалектика буття і небуття. Вчення про пізнання і душу. Походження живого. Криза натурфілософії. Вчення про подобочастних частках Анаксагора. Розділення Розуму і матерії. Функції космічного розуму.

Змістовий модуль 3. Гуманістичний етап розвитку античної філософії.

Софісти та Сократ

Загальна характеристика етапу. Визначальний вплив елеатів. Золоте століття полісної демократії. Перікл і афінська філософія. Софісти. Зародження освіти. Антропологічний релятивізм Протагора. Гипостазування думки і плотської сторони людини. Залежність релятивізму від картини космосу. Нігілістична діалектика Горгія як продовження діалектики елеатів. Пізні софісти. Криза міфології і полісної моралі.

Сократ і його місце в історії філософії. Діалектика як мистецтво визначення загальних понять. Відмінність від софістів. Вчення про благо. Антропологічний раціоналізм. Суд над Сократом і криза полісної демократії.

Сократичні школи. Мегарська школа. Заперечення одиничного. Розвиток аргументації. Киренська школа. Стирання грані між сократиками і софістами. Розумний характер насолоди. Кінична школа. Заперечення загального. Аскетичний ідеал. Криза класичної філософії.

Змістовий модуль 4. Платон

Філософія Платона

Загальна характеристика. Платон і його місце в історії філософії. Платонізм як центральна система західної філософії. Життя Платона. Створення Академії і її роль в античній філософії. Періодизація творів.

Передумови створення філософської системи. Традиційні помилки розуміння Платона. Вчення про буття. Поняття ейдоса. Субстанціальність ідей. Плотський світ як єдність ідеального і матеріального. Ноологічна діалектика і її основні категорії. Вчення про пізнання. Знання і думка. Душа і пригадування.

Етапи створення Космосу і його структура. Розум-деміург. Концепція матерії. Геометричне вчення про елементи. Піфагорійство Платона.

Вчення про державу як продовження вчення про космос. Структура ідеальної держави і її характеристики. Справедливість як умова єдності держави. Несправедливі форми державного пристрою. Актуальність критики демократії. Критика мистецтва. Найкраща держава і її устрій.

Змістовий модуль 5. Арістотель.

Філософія Арістотеля.

Значення Арістотеля і періпатетизму. Життя Арістотеля. Період Академії. Навчання Олександра Македонського. Лікей і періпатетики. Періодизація творів. Поширені помилки розуміння Арістотеля. Арістотель і Платон.

Формально-логічний метод як основна відмінність від Платона. Суперечність арістотелівської критики платонізму. Переваги і недоліки формальної логіки в порівнянні з діалектикою Платона. Уявний емпіризм Арістотеля. Основні поняття «Метафізики». Деталізація становлення речі. Диференціація понять ейдоса і матерії.

Чотири причини буття речі. Потенція, енергія, щойність, ентелехія. Фізика. Телеологія. Рух і його види. Місце і час. Фізика елементів. Структура космосу. Вчення про пізнання і логіка. Діалектика, визначення, доказ, індукція. Категорії. Вчення про душу.

Етика як частина політики. Політика. Суть держави. Роль економіки. Арістотель про необхідність рабства. Форми держави. Проект ідеальної держави. Олександр і Арістотель – єдність політики і філософії. Криза класичної античної філософії.

Змістовий модуль 6. Ранній еллінізм.

Філософія раннього еллінізму.

Передумови виникнення філософії еллінізму. Розпад поліса. Встановлення військово-монархічного ладу. Необхідність поглиблення уявлення про особу. Виникнення протиріччя між особою і державою. Виникнення бюрократії і інтелігенції. Аполітичність і суб'єктивізм філософії. Доля як непізнавана субстанція космосу. Філософія як спосіб захисту від зовнішнього світу.

Основні течії еллінізму і їхні загальні риси. Ідеал безпристрасного мудреця. Реставрація натурфілософії. Стоїцизм. Зенон і Хрисипп. Фізика: Логос, Пневма, Насінні логоси. Логіка: Учення про лектон. Етика: Атараксія і апатія. Ідеал мудреця. Епікуреїзм. Епікур і Лукрецій Карр. Атоми і ейдоли. Вчення про богів. Види задоволення. Катастема. Скептицизм. Піррон і Тімон. Скептицизм Академії. Карнеад і Аркесилай. Вчення про вірогідність. Систематичний скептицизм Енесидема і Агріппи. Тропи. Абсолютний скептицизм Секста Емпірика. Епохе і незворушність.

Змістовий модуль 7. Середній еллінізм

Філософія середнього еллінізму.

Раціоналізація вчення про долю. Панецій. Ревізія стоїцизму. Натурфілософія. Етика. Посидоній. Структура Космосу. Доля як закон.

Реставрація платонізму. Демонологія. Вчення про душу і пристрасті. Римський еклектизм. Цицерон, Сенека, Марк Аврелій. Моральна філософія. Неопіфагорейство. Філон Александрійський. Спроба синтезу стоїчного платонізму і іудаїзму. Вчення про логос як про особу. Екзегетика і алегорія.

Змістовий модуль 8. Пізній еллінізм.

Філософія пізнього еллінізму.

Криза Римської імперії. Затвердження абсолютизму. Теократія як подолання протиріччя між особою і державою. Введення опосередкованого рабовласництва. Система колонату.

Неоплатонізм як синтез платонізму, арістотелізму і стоїцизму. Римська школа.

Плотін: життя і творчість. Порфірій. Три іпостасі: єдине, розум, душа. Специфіка неоплатонічної діалектики. Сирійський і пергамський неоплатонізм. Ямвліх: теургія як сходження душі до бога. Рівні сходження душі. Мантіка. Раціональний характер неоплатонізму. Салюстій. Демонологія. Порядки богів. Афінська школа. Прокл: систематизація неоплатонізму. Основні твори. Деталізація тріади. Розробка основних категорій у зв'язку з міфологією. Єдине і числа. Вчення про матерію. Структура Космосу. Головні тріади. Роль неоплатонізму в історії західної філософії.

4. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Тема 1. Становлення та розвиток філософії в античному світі	2		щотижня
2	Тема 2. Рання класична натурфілософія	3		щотижня
3	Тема 3. Софісти та Сократ	3		щотижня
4	Тема 4. Філософія Платона.	3		щотижня
5	Тема 5. Філософія Аристотеля.	3		щотижня
6	Тема 6. Філософія раннього еллінізму.	2		щотижня
7	Тема 7. Філософія середнього еллінізму.	2		щотижня
8	Тема 8. Філософія пізнього еллінізму	2		
Разом		20		

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Становлення та розвиток філософії в античному світі. План. 1. Культурно-історичний простір розвитку античної цивілізації.. 2. Гомер: космогонія та теогонія. 3. Гесіод 4. Орфізм 5. «Сім мудреців»	2		щотижня
2	Рання класична натурфілософія План. 1. Критика антропоморфізму міфології. 2. Основні тенденції ранньої класики. 3. Елейська школа. 4. Діалектика єдиного і становлення в ученні Геракліта. 5. Диференціація першооснови в Емпедокла. 6. Атомістика Левкіппа і Демокріта.	3		щотижня
3	Софісти та Сократ План. 1. Загальна характеристика етапу. 2. Сократ і його місце в історії філософії	3		щотижня

	3.Сократичні школи			
4	Філософія Платона. План. 1.Загальна характеристика 2.Передумови створення філософської системи. 3.Етапи створення Космосу і його структура. 4.Вчення про державу як продовження вчення про космос.	3		<i>щотижня</i>
5	Філософія Аристотеля. План. 1. Значення Аристотеля і періпатетизму. 2. Формально-логічний метод як основна відмінність від Платона. 3. Чотири причини буття речі. 4. Етика як частина політики.	3		<i>щотижня</i>
6	Філософія раннього еллінізму. План. 1. Передумови виникнення філософії еллінізму 2.Основні течії еллінізму і їхні загальні риси	2		<i>щотижня</i>
7	Філософія середнього еллінізму. План. 1. Раціоналізація вчення про долю. 2. Реставрація платонізму.	2		<i>щотижня</i>
8	Філософія пізнього еллінізму План. 1.Криза Римської імперії. 2.Неоплатонізм як синтез платонізму, аристотелізму і стоїцизму.	2		<i>щотижня</i>
Разом		20		

4.Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	1. Напишіть есе на тему «Джерела вивчення античної філософії», використавши роботи Япа Мансфелда «Джерела елліністичної філософії» та У. Ч. Гатрі «Історія грецької філософії» (Т.1 «Вступ і короткий огляд» С.75-109). 2. Гомер: теогонія та космогонія 3. Гомер: боги і люди 4. Соціальна передфілософія Гесіода 5. Теогонія Гесіода 6. Космогонія Гесіода 7. Антропологонія Гесіода 8. Морально-етичне вчення Гесіода	14	
2	1. Як ви гадаєте, чому одним з перших філософських питань стало питання про першоначало? речі повітря згущення розрідження 2. Хто з античних мислителів був першим діалектиком? Обґрунтуйте свою відповідь. 3. Чому у давнину не було (і не могло бути) чіткого поділу між філософією та іншими науками, а філософи були одночасно і математиками, і астрономами, і механіками? 4. Чому Піфагор та його послідовники вважали числа світовою першоосновою? 5. Чи можна вважати число більш універсальним початком у порівнянні із конкретними природними стихіями? 6. Чим відрізняється розуміння першооснови Піфагором від першооснови Фалеса, Геракліта?	14	
3	1. Поясніть, як ви розумієте тезу Протагора «Людина є мірою всіх речей?» 2. Як ви вважаєте, ця теза має позитивний, негативний чи суперечливий контекст? Поясніть вашу думку. 3. Напишіть коротке есе за темою «Ідеї Сократа, що мали найбільший вплив на розвиток західної філософії». 4. Підготуйте короткий виступ про життя та філософські ідеї одного з представників (на вибір) сократичних шкіл: кіники, кіренаїки, мегарики.	14	
4	1. Опрацюйте діалоги, в яких викладено вчення Платона про ідеї, знайдіть у ньому суперечності. Спробуйте висловити власну аргументовану критику вчення Платона. 2. Ознайомтеся з Аристотелевою критикою вчення Платона. 3. З якими положеннями ви можете погодитися, а з якими – ні? 4. У чому, на думку Платона, полягає причина суспільної несправедливості? (за твором «Держава») 5. Яка форма державного правління найкраща, на думку Платона? (за твором «Держава») 6. В чому полягає слабкість демократії? (за твором «Держава»)	14	
5	1. Прочитайте «Фізику» Аристотеля. 2. Поясніть, в чому, за Аристотелем, причина руху. 3. Поясніть термін ентелехія, створений Аристотелем. 4. Поясніть, чому психологія не віддільна від фізики у вченні Аристотеля. 5. Проаналізуйте Аристотелеве вчення про категорії, яке значення мало це вчення для розвитку науки? 6. Розкажіть про розподіл наукового знання Аристотелем. Чому логіка, творцем якої він був, не входить до цієї класифікації.	14	

	7.У чому принципова відмінність моделей платонівської та арістотелівської держави? 8.Чому і Платон, і Арістотель вважають демократію недосконалою формою державного устрою?		
6	1.Чим елліністична філософія відрізняється від ранішніх періодів античної філософії? 2.У чому причина відмінності? 3.Підготуйте короткий виступ про життя та філософські ідеї одного з представників Лікея (на вибір): Теофраст. Дікеарх. Арістоксен. Евдем. Деметрій Фалерський. Стратон. Лікон.	14	
7	1.Чим атомістичне вчення Епікура відрізняється від вчення Демокріта? 2.Порівняйте уявлення про свободу людини у стоїків та Епікура? 3.Визначить, в чому сутність концепції скептицизму? 4. В чому полягає його позитивне значення для подальшого розвитку філософії?	13	
8	1.Неоплатонізм Плотіна 2.Обґрунтування структури світобудови у неоплатонізмі. 3. Проблема єдиного у неоплатонізмі. 4.Концепт душі Всесвіту у неоплатонізмі 5.Сходження до єдиного у неоплатонізмі.	13	
Разом		110	

5. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Опитування, тести	Практичне заняття 1 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Культурно-історичний простір розвитку античної цивілізації.. 2. Гомер: космогонія та теогонія. 3. Гесіод 4. Орфізм 5. «Сім мудреців» Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 1 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю.	2
2	Опитування, тести	Практичне заняття 2 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Критика антропоморфізму міфології. 2. Основні тенденції ранньої класики. 3. Елейська школа. 4. Діалектика єдиного і становлення в ученні Геракліта. 5. Диференціація першооснови в Емпедокла. 6. Атомістика Левкіппа і Демокріта. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 2 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 3 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал	3

			Виконується наприкінці поточного модулю.	
3	Опитування, тести	Практичне заняття 3 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Загальна характеристика етапу. 2. Сократ і його місце в історії філософії 3. Сократичні школи. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 3 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 3 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю.	3
4	Опитування, тести	Практичне заняття 4 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Загальна характеристика 2. Передумови створення філософської системи. 3. Етапи створення Космосу і його структура. 4. Вчення про державу як продовження вчення про космос. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 4 змістовим модулем	Тест: мах 2 бали Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 3 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю.	3
5	Опитування, тести	Практичне заняття 5 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Значення Аристотеля і періпатетизму. 2. Формально-логічний метод як основна відмінність від	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція	5

		Платона. 3. Чотири причини буття речі. Етика як частина політики. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 5 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 3 бали Розгорнута відповідь, але без власної позиції – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю	3
6	Опитування, тести	Практичне заняття 6 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Передумови виникнення філософії еллінізму 2. Основні течії еллінізму і їхні загальні риси. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 6 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю.	2
7	Опитування, тести	Практичне заняття 7 Питання для підготовки до практичного заняття 1. Раціоналізація вчення про долю. 2. Реставрація платонізму. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5

	Есе	Контрольна робота: написання есе за 7 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю	2
8	Опитування, тести	Практичне заняття 8 1.Криза Римської імперії. 2.Неоплатонізм як синтез платонізму, аристотелізму і стоїцизму. Посилання на тест: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=3689	3 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 2 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Відповідь логічна, але змістовно неповна. 1 бал – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми. Відповідь фрагментарна Тест: мах 2 бали	5
	Есе	Контрольна робота: написання есе за 8 змістовим модулем	Есе: Розгорнутий роздум з власною позицією – 2 бали Виклад змісту есе не відповідає вимогам до структури – 1 бал Виконується наприкінці поточного модулю.	2
Усього за змістові модулі	16			60

6. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: 1. «Сім мудреців». 2. Гесіод. 3. Гносеологія Платона. 4. Гомер: космогонія та теогонія. 5. Елейська школа. 6. Етика Аристотеля. 7. Етика стоїків. 8. Каноніка Епікура. 9. Космологія Аристотеля. 10. Космологія Платона. 11. Критика антропоморфізму міфології. 12. Культурно-історичний простір розвитку античної цивілізації. 13. Логіка стоїків. 14. Неопіфагореїзм. 15. Неоплатонізм. 16. Онтологія Платона. 17. Орфізм. 18. Основні тенденції ранньої класики. 19. Перша філософія у Аристотеля. 20. Плотін. 21. Політична філософія Платона. 22. Психологія Аристотеля. 23. Розподіл філософії у стоїків. 24. Середній платонізм. 25. Скептицизм Аркесилая і Карнеада. 26. Скептицизм Енісидема і Агриппи. 27. Скептицизм Піррона і Тимона. 28. Сократ і його місце в історії філософії. 29. Софісти. 30. Фізика Епікура. 31. Фізика стоїків. 32. Школа лікарів-емпіриків.	2 питання, відповідь на кожне оцінюється у 10 балів 10-9 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Найважлива авторська позиція 8-7 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 6-5 балів – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 4-3 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 2-1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	20
		Тести - 10 питань, розміщені у Moodle.	1 бал за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 15 хвилин і одна спроба	10
	Практичне завдання	написання залікового есе. Есе складається з таких структурних елементів: - вступ, де студент формулює власну точку зору на проблему, винесену як тему есе; - блок аргументації: три і	10-9 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, наведення прикладів з політичної практики	10

	більше аргументи, що підтверджують точку зору автора; - висновки, де відбувається узагальнення авторської позиції і відбувається підтвердження вихідної тези на більш високому доказовому рівні. Оскільки головна мета есе – змусити читача розділити точку зору автора, важливо використовувати риторичні фігури переконання, маркери логічної послідовності елементів («по-перше», «по-друге», «з вищезазначеного витікає» та ін.), апелювати до спільних соціальних та духовних цінностей, поглядів, знань та фактів (дослідження, статистичні дані, думки фахівців, приклади з життя), проводити ефектні паралелі й аналогії для демонстрації вашої ерудиції, вдало використовувати цитати з прочитаної наукової літератури.	8-7 – положення та висновки недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 6-5 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 4-3 – відсутня чітка структура, описовий характер 2-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	
Усього за підсумковий семестровий контроль			40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Геращенко Т. Г. Антична філософія. Практикум з історії філософії. Навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. С. 19-26.
2. Запорожченко О. В. Антична філософія. Філософія: курс лекцій із завданнями та тестами. Ізмаїл : РВ ІДГУ, 2019. С.51-82.
3. Антична філософія. Філософія : навч. посібник / Ю.М. Вільчинський та ін. Київ : КНЕУ, 2019. С.40-61.
4. Філософські ідей Стародавнього Світу. Філософія. Ч. 1. Історія світової та української філософії : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни : у 2 ч. / уклад. О. П. Бойко. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2019. С.27-52.
5. Хамітов Н. Людина і її межі в античній філософії. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж : навчальний посібник зі словником. Київ : КНТ, 2019. С. 48-66.

Додаткова:

1. Адо П. Що таке антична філософія. Київ : Новий Акрополь 2020. 428 с.
2. Платон. Апологія Сократа. Діалоги. Харків : Фоліо, 2017. 405 с.
3. Рассел Б. Історія західної філософії. Київ : Основи, 1995. 759 с.
4. Сенека. Моральні листи до Луцілія. Київ : Апріорі, 2018. 456 с.
5. Татаркевич В. Історія філософії. Том 1. Антична і середньовічна філософія. Львів: Свічадо, 2006.
6. Adamson P. Classical Philosophy. A history of philosophy without any gaps, Volume 1. Oxford : Oxford University Press, 2016. 368 p.
7. Ewgen S. M. The of the Platonic Socrates. Bloomington : Indiana University, 174 p.
8. Shields Ch. Ancient philosophy. A contemporary introduction. London : Routledge, 2012. 264 p.
9. Sassi M. The Beginnings of Philosophy in Greece. Princeton: Princeton University Press, 2018. 236 p.

10. Інформаційні ресурси

1. Лобода Ю. Антична філософія війни. *Актуальні проблеми духовності*. 2017. № 16. С. 14–30. URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/apd/article/view/1855>
2. Матвійчук А. Деонтологічна традиція та антична філософія. *Схід*. 2012. № 4 (118). С. 150–155. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/62524>
3. Сватко Ю. І. Світ античного космосу і антична модель філософування: культурно-історичний та історико-філософський коментар. Наукові записки НаУКМА. 2009. Т. 89 : Філософія та релігієзнавство. С. 5-11. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/10e99090-b73b-4cd7-a7e3-ca7d16b6c284>.
4. Туренко В. Е. Антична філософія любові: монографія. Київ: Вадекс, 2017. 288 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Vitalii-Turenko/publication/349898783_Ancient_philosophy_of_love_in_Ukrainian/links/63f7b3840cf1030a56462e89/Ancient-philosophy-of-love-in-Ukrainian.pdf.
5. Хлебніков Г., Степанов В., Ющенко Ю. Антична філософія і сучасна наука: теологія, філософія, наука. ампліфікація раціональності. *Вісник ДДПУ. Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства*. 2019. № 11. С. 61-69. URL: <http://vsfp.ddpu.edu.ua/article/download/185815/185364>

11. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску.

Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності. Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Виконавці індивідуальних дослідницьких завдань обов'язково додають до текстів своїх робіт власноруч підписану Декларацію академічної доброчесності (див. посилання у Додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел: Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Цифрова повнотекстова база даних англomовної наукової періодици JSTOR: <https://www.jstor.org/>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

За бажанням студентів результати проходження курсів підвищення кваліфікації, стажувань, онлайн-курсів, тощо можуть бути зараховані у якості результату засвоєння відповідного змістового модулю дисципліни.

Комунікація. Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру – зокрема, оголошення про терміни подання контрольних робіт, коди доступу до сесій у Zoom та ін. – регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу ngml@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методик проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**

Електронна адреса:

v_banakh@znu.edu.ua Гар

яча лінія:

(061) 227-12-76

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ.

Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>